

Krumpež — Der Kreuzschnabel. Konoplenka — Der Hänfling. Škerjanci — Die Lerchen. Žolne — Die Spechte. Vijoglavka (vertoglavka) — Der Wendehals. Kukovica — Der Kukuk.

Ogled po šolskem svetu.

Iz Teržiča. (*Šolska letina*.) Navada je, da se konec šolskega leta po javnih učilnicah vsake verste izdajajo letna sporočila, da se vidi in vé, kako stoji šola s potrebščinami in kako je mladež napredovala. Tudi pri nas smo že imeli razna sporočila ali pa samo suhe razredbe. Letos se nam je pa zopet pokazila vsa nada, ki smo jo imeli, da bi bili namreč tudi še kaj podučljivega o obertniji, o bčelarstvu, ali o sviloreji, ali o kakem drugem gospodarskem oddelku med svet poslali. Šlo je to upanje zopet zavoljo tega po vodi, ker naš č. g. vodja Fr. Špendal ni hotel tako pokaženih imen ponatisniti dati, kakor je ima srenja pisati navado. Poslal je namreč imenovani gospod službeno do sr. predstojništva, ako srenja želi sporočila ali same razredbe, in ako tega želi, ali je dalje pri volji stroške plačati za tisk. Sr. predstojništvo je djalo, da naj se le razredba pošlje, da bo sama tisk preskerbela. Tega pa g. vodja ni hotel, tedaj je tudi letos letno sporočilo zaostalo. Drugo pa se je vse po redu delalo ko druga leta. Število šolarjev je nekako vlnskemu enako, akoravno smo se jih več nadjali. Pri nas gre vse k rokodelstvu. Učenci so razun zimskega časa k sv. maši hodili in petje z orglami je pobožnost povikševalo. Prejeli so po štirikrati sv. zakramente. Praznik sv. Alojzija in prvo sveto obhajilo se je posebno slovesno obhajal. Učenci in učenke IV. in III. razreda so se tudi vpisali v družbo sv. Cirila in Metoda, IV. razreda pa tudi v društvo sv. Mohora. Molitev k sv. Cirilu in Metodu se opravlja pred šolo, bukke društva sv. Mohora so se pa po potrebi rabile ali tudi učencem posojevale.

Šolske nauke smo učili po navadnem učilnem redu, kar je pa gotovo težavno v šolah s štirimi razredi in tremi učiteljji in še posebno, ako se nalogam kar nobene veljave in cene ne odmerja. Sadržajo je podučeval sam g. vodja učence IV. razreda bolj teoretično kot praktično, se vé da, ker nimamo za to potrebnega verta. Prostora je sicer zadosti, pa ni ga, da bi prostor odkazal in odmeril. Iz sviloreje in bčelarstva jih je pa pisavec teh verstic podučeval ter jim pokazoval na „Hartingarjevih tablah“, ki so v šolski sobi obešene in pod steklom s stanovitnimi okviri zavarovane, kar je dosti truda prizadjalo, ker so table z nemškim tekstom, učencem se je pa v teke po domače narekovalo, da so ložeje umeli in v spominu ohranili. Opo-minjali smo tudi učence, da naj si vse to ogledajo pri naših svilorejih in bčelarjih, ki se že dalj časa s tem vkvarjajo ali pečajo. Dalje smo iz „Umnega gospodarja“ učili učence o zdravih in strupenih zeliščih, da smo tako nemška in slovenska šolska berila pojasnovali. Potem smo tudi omenjali kristijanske navade pri hiši in po-

množenja dohodkov in se vé da tudi s tem pomanjšanje stroškov. Pozabili pa tudi nismo kuretine in drugih domačih živali i. t. d.

28. in 29. julija pa smo imeli očitne preskušnje. Ker nismo imeli (kakor omenjeno) tiskanih sporočil, tedaj je g. vodja tudi le pismeno naznanil pri sl. poglavarstvu in pri županstvu, kedaj da bo preskušnja zato menda tudi k prvim trem razredom ni bilo kaj poslušalcev; k zadnjemu pa se jih je drugi dan kaj obilno naraslo. Zavlekla pa se nam je tudi preskušnja od 9. zjutraj do 1 $\frac{1}{2}$ popoldan, kar so za ta dan primerne deklamacije in slovojemanje od šole in razne pesme nanesle. Našel bi tudi deklamacije in pesme, pa bi se dopis preveč narasel. *) Predložili smo tudi poslušalcem spisnike, risanke, lepopisje in dekliška dela. Lepo posnažena soba je bila kaj okusno ozališana z omenjenimi gospodarskimi in drugimi tablami, pod katerimi so viseli zemljevidi, na ktere se je pri spraševanju kazalo. Popevalo se je posebno v III. razredu kaj lepo, s čimur si g. D. gotovo hvalo zasluži. Drugi dan je bila maša z dvema blagoslovoma in po maši zahvaljena pesem, pri kateri so učenci in učenci Boga hvalili po prestanem trudapolnem delu.

4. pr. m. pa je peljal g. vodja učence in učenke IV. razreda na Nemške Brezje, kjer smo pri 3 sv. mašah peli, potem pa se ohladili pri tečni kavi itd. Tudi tu so se ponavljale vse znane pesmi in tako tudi med potjo skozi Ljubno, kjer smo še v cerkvi nekatere svete zapeli. In tako so se pričele kaj vesele počitnice med petjem in s poskusnjami v telovadbi. Hvala lepa v imenu učencev g. vodju za tako prijetni dan!

Naj še omenim dosti lepo šolsko obiskovanje. Za to je gotovo kaj pripomoglo tudi to, ker v. č. g. župnik pri preskušnji zanikerne učence svaré. V zadnjem razredu pa ni ne eden nalašč izostajal, raji bi se domá zamerili, ko v šoli. In tako nam ni bilo treba zanikernih obiskovalcev tožariti, kar le sitnosti dela šoli, učiteljem in vradnijam. Kar pa šolski denar zadeva, je pa tako britko, da bi kaj lahko dolg spis o njem napisal, pa pri tej priliki samo vprašam: Kedaj bude bolji? **)

I. K.

Iz Poloma na Kočevskem. Tu pa tam se že mladina podučuje v kmetijstvu; gledé tega važnega nauka pa se vendar mora reči, da se je do sedaj ljudska šola vse premalo pečala z naukom o umnem kmetovanju. Brez tega nauka ljudska šola nikakor ne zadostuje svoje nalogi, in rekel bi, da je v kmečkih ljudskih šolah za verskim ukom nauk o kmetijstvu naj potrebniji.

Kaj je velika večina našega ljudstva? Koliko kmečkih učencev prestopi na leto v glavne in iz teh v srednje šole? Treba je, da bolj kot do sedaj se vprihodnje ljudska šola peča z umnim gospodarstvom. Posebno naj bi se ta nauk razširjeval v nadaljevanski šoli. Učnih pripomočkov o tem — hvala Bogu — nam ne manjka! Imamo izverstno „kmetijsko kemijo“, imamo „Umnega gospodarja“ in druge tehtne časopise in spise, ki govoré o kmetijstvu. Da tudi slavna vlada

*) Kaj je pri IV. razredu nazoči c. k. komisar o tem spraševanju djal, si pa ne upam povedati, da se mi ne bo očitalo bahanje ali pometanje. Pis.

**) Glej „Tov.“ 15. maja 1869.

Pis.

cení ta nauk, se vidi, ker je osnovala „gospodarsko šolo“ ali „politehniko“ za ljudske učitelje. Mnogo ljudskih učiteljev se je izobraževalo na Dunaji v tej šoli, in mislim, da bo še mnogim dano se vdeleževati gospodarstvenih ukov v imenovani šoli. Hvala pa bodi tudi verlim bratom učiteljem, ki te nabrane nauke tudi drugim priobčujejo. Kakor nam je predlanskim g. Tomšič po „Novicah“ mnogo lepega pisal, kar je slišal na Dunaji, ravno tako zvesto in marljivo nam popisuje g. Levičnik v „Tovarsu“, kar se je vlani učilo v gospodarski šoli. Zeleti je, da bi tudi prih. leto kateri od gg. učiteljev, ki so šli letos v gospodarsko šolo v Gradec, posnemal ta zgled. Spodbujajmo eden drugega, verli bratji, ter nabirajmo si mnogoverstnih ved o kmetijstvu! Trudimo se vsak po svojej móci in zmožnosti, da pomagamo kmetu do boljše prihodnosti; saj po kmetijstvu se širi materialno blagostanje vse dežele in vsega národa! Če je kaj pri ljudski šoli pomankljivega — je gotovo to, ker se je do sedaj premalo oziralo na nauk v kmetijstvu. Kmet gleda le na materialne koristi šole. Ako bode videl, da se njegov sin res kaj koristnega za njegov stan uči v šoli, ga bode šola veselila, in ji bode zaupal.

Veseli me, da se je g. dopisnik z Iga v „Tovarsu“ oglasil na moj dopis v 14 l. „Tov.“, ter nam pokazal pomanjkljivosti „Stangenbergerjeve knjige“, ki sem jo jaz v imenovanem dopisu hvalil. Moj namen ni bil, natančneje o imenovani knjigi govoriti; to pa vsi vemo, da ni je popolne stvari pod solncem. Če kdo tù ali tam zapazi kaj pomankljivega, naj le javno kaže, ker tako pospešuje občno korist!

Očitna spraševanja so se v našem šolskem okraju začela 8. pr. m., ter se bodo končala prve dni tega meseca. *Ivan Zarnik.*

Iz Ljubljane. Slavno ministerstvo za bogočastje in nauk je ravnokar na svetlo dalo načert za izobraževalnice učiteljev in učiteljic (Lehrplan der Bildungsanstalten für Lehrer und Lehrerinnen). Za I. in II. razred izobraževalnice bode ta načert veljal že s prihodnjim šolskim letom 1870—71. Učnih ur na teden bode v I. in II. razredu 30, v III. in IV. razredu pa celó 33 na teden. Lepo je sestavljen ta načert in tudi prav primeren sedanjim potrebam v ljudski šoli, in učitelji se bodo po tem načertu mnogo mnogo več, kot sedaj, učili in za svoj resni stan lepo pripravljali, toda vpraša se le: ali se bodo za učiteljski stan sposobni mladenčiči in deklice tudi zadostno zglaševali, ali ne, dokler ni še vreden in zboljšan materialni stan ljudskega učitelja?

— Dobili smo tudi že natančni red in načert za poučevanje v ljudski šoli, ki bode tudi že prihodnje šolsko leto (1870—71) začasno veljal. Tudi pri tem načertu vidi se, da se je rodil v hiši skušenih šolskih izvedencev in bode, ako se tudi vredí še po okoliščinah posamesnih dežel in krajev, lepo kazal pot boljšemu napredku v ljudski šoli. O obeh teh načertih bomo prihodnjé obširneje govorili.

— Učitelji in šole, ki so od deželnega odbora po dogovoru z deželno vlado onih 1000 gold., ki jih je lanski kranjski deželni zbor dovolil za pospeh poduka v kmetijstvu dobili, so ti-le: Jan. Barle v Ipavi, Juri Vranič v Preserji, Jože Pavčič v Velikih Laščah, Bern. Jevnikar v Žužemberku, Janez Pečar v Kostanjevici, Fr. Kenda v

Semiču, Fr. Praprotnik v Lescah, Fr. Golmajer v Dobu, Fr. Jurman na Vačah, Mat. Petrič v Grahovem, Mat. Hudovernik v Horjulu, Greg. Arko v Trebnem, Mih. Kokošinek v Kočevski Reki, Mat. Germ v Adlešičah, Jern. Štamcar v Vodica, Jan. Sajč v Predosljih, Jož. Levičnik v Železnikih, Fr. Govekar na Igu, Lovr. Arko v Zagorju, Karl Dermelj v Postojni, Ant. Jereb v Knežaku, Pet. Fleischman pri Beli cerkvi, Jak. Ukmar v Mošnjah. (Vsaki teh učiteljev je dobil 20 gold., šola pa lepo zbirko vrtnarskega orodja, ki je tudi vreden čez 20 gold. Zraven tega je dobila vrtnarsko orodje tudi šola na Uncu in šola v Hrenovicah 50 gold. za drevesnico.)

— V nadaljevalno šolo na c. k. učilniški šoli v Ljubljani od 24. avgusta do 27. septembra so poklicani naslednji gg. učitelji in podučitelji:

Leopold Suhadobnik iz Šmartna pod Šmarno goro, Janez Strehovec z Verhnike, Jože Korban iz Velesovega, Valentin Kumer iz Teržiča, Franc Lunder iz Berda, Jakob Šerak iz Čemšenika, Matej Kračman iz Žaline, France Jurman z Vač; Šimen Lomšek iz Cerkelj, Blaž Tramšek iz Kerškega, France Zajec iz Planine (Stockendorf), France Schönbrun iz Metlike, Jernej Kimovec iz Lašč, Janez Per iz Srednje vasi, Janez Pokorn iz Logatca, Leopold Zupin iz Hotedersice, Janez Jeršič iz Postenj, Jožef Benedek iz Hrenovice, Kasper Hrovat iz Bleda, Alojzi Jeršič od Št. Lorenca.

15. preteč. m. je v Radaunu blizu Dunaja umerl ljubljeneec slovenskega národa, slavni

Dr. Lovro Toman.

Slovesen pokop njegov bil je 19. preteč. m. v njegovem rojstnem kraju — v Kamnigorici na Gorenškem.

Nezvenljiva bode slava njegovim zaslugam.

Bog mu daj večni mir!

Prememba v učiteljskem stanu in razpis službe.

Nadučiteljeva služba v Dobropolji je podeljena učitelju Vincenciju Levstiku iz Sodražice, dosihmal še na Dobrovi.

Oddala se bode nadučiteljeva služba v Sodražici (s katero je tudi združena orglarjeva in cerkvenikova). Prošnje za njo se oddajajo pri c. k. glavarstvu v Kočevji do 15. t. m.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.